

Alles is met elkaar verbonden. Alles houdt verband. Jij en ik. Wij allen samen. Hier en nu. Op deze planeet. Het verleden en de toekomst. En ook, en dat is dan weer een stuk prozaïscher, de stukken die we maken met Het Nieuwstedelijk.

We geven dit seizoen onze makers de opdracht om bij elke voorstelling op zoek te gaan naar die verbanden. Er is één begrip dat dit jaar telkens bovendrijft: verantwoordelijkheid. We starten hier met de invulling die Adriaan Van Aken aan deze oefening geeft. Op andere blaadjes (kijk eens bij je buur) lees je wat Sara Vertongen triggert in dit woord.

LIJNEN AANSTIPPEN / EEN GESPREK AANGAAN door Adriaan Van Aken

Lange lijnen aanstippen. Dat is waar het in deze tekst om gaat. Terug- en vooral vooruitverwijzen naar andere voorstellingen en projecten die in lijn lijken te zijn met degene die u straks (of zonet) – verser dan vers!- tot u zal nemen (of genomen zal hebben): Ademen. En dit bij voorkeur op basis van de voorstellingen die de auteur van deze tekst zelf bijdraagt dit seizoen. Dit alles om u op slinkse wijze te verleiden om ook naar deze shows te komen kijken. U weet hoe graag wij u zien (en terugzien!)

Soms dien je de boel wat op te rekken om zo'n 'lange lijn' bloot te leggen, maar dat is in deze hoegenaamd niet het geval. Er is namelijk één thema dat zich als een slang door het volledige seizoen van Het Nieuwstedelijk heen lijkt te slingeren: 'verantwoordelijkheid'. Niet het meest sexy thema, maar wel een dat aan de orde is door wat er speelt in de wereld.

Soldaat Van Aken, de vijand lacht zich dood, zal ik daarbij buiten beschouwing laten. Die vormde als 'onbedoelde kroniek' vorig seizoen al een mooie combo met de 'bedoelde kroniek' Mooie Jaren. Nee! Ik wil het hier graag over Trust hebben, een voorstelling die veel meer gemeen heeft met Ademen.

Allebei zijn het teksten van een buitenlandse (Angelsaksische) auteur. De ene tekst (Ademen, 2011) is wat recenter, de andere (Trust, 1990) net iets ouder. Allebei zijn het verhalen waarin een koppel centraal staat, al bevindt het koppel uit Trust, Matthew en Maria, zich in

een nogal alternatieve relatievorm, waar het koppel uit Ademen een klassiekere, veel herkenbaarder liefde beleeft. Eentje met uitstapjes naar Ikea.

Het valt op hoeveel Netflixseries zich, net als Trust, afspelen in de jaren '80 of '90. Daar zit een factor nostalgie voor iets tussen, waar het oudere deel van hun kijkpubliek gevoelig aan is (ik alvast wel), maar het is ook een makkelijker tijd om een verhaal voor te ontwikkelen omdat er nog geen sprake is van smartphones, sociale media of klimaatverstoring.

Alhoewel? In Trust passeert wel degelijk 'het gat in de ozonlaag'. Kent u het nog? Een probleem dat Matthew duidelijk beroert, maar waar Peg, de zus van hoofdpersonage van Maria, 'nog nooit van gehoord heeft'. Dat resoneert ook vandaag. Al is het maar omdat 'het gat', dat sinds het begin van deze eeuw (door CFK-reductie) langzaam maar zeker kleiner wordt, vandaag door klimaatrelativisten wordt ingezet om de hoop op een alomvattende technologische oplossing voor de klimaatverstoring aan te wakkeren (en in de tussentijd 'business as usual' te kunnen propageren).

Waarin beide stukken elkaar vooral vinden echter, is in het lijnrecht tegenover mekaar plaatsen van 'vrijheid' en 'verantwoordelijkheid'. Ook bij Trust is daarbij een kind in het spel, het in se ongewenste kind dat groeit in de buik van de 17-jarige Maria.

Matthew, nochtans een klassiek toonbeeld van onafhankelijkheid, die hij desnoods met de vuisten afdwingt, wil met Maria trouwen en het kind houden, ook al is hij de vader niet: 'Kinderen zijn kinderen, wat maakt het uit?' Maria, die onder Matthews invloed haar oude persoonlijkheid van zich afwerpt en zichzelf compleet heruitvindt, neigt naar abortus. Ze wil zichzelf verder ontwikkelen terwijl ze tegelijk voor haar moeder zorgt.

matthew

maria

Je moet hier weg.

Ik moet voor mijn

moeder zorgen.

Jouw moeder is een psychopate.

Ze heeft gewoon pijn.

Verantwoordelijkheid. Daar zit het woord 'antwoord' in. Wat dus 'een vraag' impliceert. En heel vaak blijkt die vraag 'een zorgvraag' te zijn: 'Wil jij voor mij zorgen?' Het soort vraag dat ons vrijheidsstreven sterk onder druk zet. Het soort vraag dat onze kinderen, zij bij

uitstek, ons voorleggen. Het soort vraag ook die 'ons klimaat' ons nooit persoonlijk 'op de man af' zal stellen.

Al vond ik net dat zo mooi aan die viraal gegane video waarin NBC 6-weerman John Morales (die naam alleen al: niet 'Jan Modaal' maar 'Jan Moraal') alle neutraliteit verliest door emotioneel te breken als hij de naderende superorkaan Milton in cijfers tracht te beschrijven. Voor ons zijn die 'millibars' vooralsnog iets abstracts. Voor hem als wetenschapper zijn ze persoonlijk, zijn ze een taal, maken ze deel uit van een gesprek. Geen gesprek tussen twee mensen, zoals in Ademen en Trust, maar een gesprek dat er minstens evenveel toe doet: dat tussen mens en natuur. Een gesprek dat bij Morales alvast aankwam met snelheden van meer dan 200 km per uur.

MEER
NIEUWSTEDELIJK?
CHECK ONZE WEBSITE
WWW.NIEUWSTEDELIJK.BE

HET NIEUWSTEDELIJK

Alles is met elkaar verbonden. Alles houdt verband. Jij en ik. Wij allen samen. Hier en nu. Op deze planeet. Het verleden en de toekomst. En ook, en dat is dan weer een stuk prozaïscher, de stukken die we maken met Het nieuwstedelijk.

We geven dit seizoen onze makers de opdracht om bij elke voorstelling op zoek te gaan naar die verbanden. Er is één begrip dat dit jaar telkens bovendrijft: verantwoordelijkheid. We starten hier met de invulling die Sara Vertongen aan deze oefening geeft. Op andere blaadjes (kijk eens bij je buur) lees je wat Adriaan Van Aken triggert in dit woord.

IK HEB KINDERSCHAAMTE. door Sara Vertongen

Na andere, uit het Zweeds, overgewaaiden termen zoals vliegschaamte, vleesschaamte, te-lang-douchen-schaamte, autoschaamte, stookschaamte, fastfashionschaamte, is er nu barnskam : baar- of kinderschaamte.

Hoe kan iemand een nieuwe mens op de wereld zetten, terwijl de effecten van de mens op die wereld overduidelijk zijn?

Nu het besef van de impact van het klimaatprobleem is doorgebroken – veel mensen praten over het afgelopen jaar als een 'kantelpunt' – verspreidt ook het besef van de individuele verantwoordelijkheid voor de toekomst van de mensheid zich.

Om de klimaatdoelstellingen van 2050 te halen, mogen we per persoon niet meer dan 2,1 ton CO2 per jaar uitstoten. Onze levensstijl is daarin uiteraard erg bepalend. Het vermijden van trans-Atlantische vliegvluchten bespaart 1,6 ton koolstofdioxide-equivalenten per retourvlucht. Autoloos leven bespaart 2,4 ton. Vegetarisch eten 0,8 ton. Als je niet (nog) een kind krijgt, bespaar je echter 58,6 ton, op basis van de milieu-impact van toekomstige nakomelingen.

Als je van deze cijfers uitgaat, staat het krijgen van één kind gelijk aan zo'n 36 trans-Atlantische retourvluchten per jaar.

Maar kinderschaamte gaat voor de meesten niet over hun voetafdruk, maar meer over een soort schuldgevoel: wat voor wereld gaan onze kinderen erven?

Schaamte is dan ook de verkeerde term, denk ik, want het betekent dat je bezig bent met wat andere mensen van jou vinden. Eigenlijk is 'kinderschuld' toepasselijker.

Schaamte en schuld worden vaak in een adem genoemd. Maar er is wel degelijk een verschil.

Schuld gaat over empathie. Wanneer je je schuldig voelt, wil je het gedrag dat pijn bij een ander veroorzaakt heeft, ongedaan maken. Iemand die zich schaamt, richt zich op zichzelf en keert zich naar binnen. Schuld heeft betrekking op de ander.

Ik maakte er in 2020 een korte online voorstelling Influence over (in onze reeks Hoe dan ook) over een bekende Youtubester die dit dilemma afdooft bij haar volgers. Een onderzoek van de universiteit van Bath uit 2021 blijkt dat 39 procent van jongeren geen kinderen wil omwille van de klimaatcrisis.

Ik vind het vreselijk dat er nu een heleboel jonge mensen zijn die afzien van hun kinderschaamte omdat ze het gevoel hebben geen andere keuze te hebben en waarvan sommigen zich lijken neer te leggen bij onze ondergang. Ik denk dat we de hoop niet moeten opgeven en omwille van die hoop moeten strijden. Niet enkel voor jouw (toekomstig) kind maar voor alle kinderen die er nu al zijn en nog moeten geboren worden.

Wat als we ieder verantwoordelijkheid zouden opnemen voor één kind? Het hoeft zelfs niet eens je eigen kind te zijn. Een kind dat dicht bij jou staat. Of eentje dat leeft in een oorlogssituatie. Of een kind die als deel van de toekomstige generatie zal moeten omgaan met de klimaatcatastrofe. Dat is voor mij kinderschaamte of kinderschuld: de wil om dan te strijden voor dát kind.

Wat we doen zal altijd te weinig zijn. Er zal altijd meer leed zijn in de wereld dan je kan oplossen. Er is geen garantie dat de daden die ik stel, de gevolgen hebben waarop ik hoop.

Waarom dan verderdoen als je weet dat het altijd te weinig is? Uit liefde.

Ramsey Nasr vertelde gisteren in Bar Laot op de Nederlandse tv over hoe hij een boek aan het schrijven is over Palestina. En hoe hij dat boek voor zijn pasgeboren dochter wil schrijven. "Er is sprake van vernietiging van Palestijnse kinderen. En de vernietiging van het

Palestijnse volk.

Hoe ga ik dit uitleggen als zij dit boek kan lezen?

Ik ga die vraag krijgen, we gaan die vraag allemaal krijgen: hoe kon dit gebeuren en waarom greep niemand in?"

Ja, ik heb dus kinderschaamte. Ik schaam me voor mijn kind in de zin van dat ik me schuldig voel tegenover haar én verantwoordelijk voor haar toekomst.

Maar net zoals ik mijn vliegschaamte/schuld niet als een belemmering zie, integendeel zelfs, (het biedt nieuwe kansen om anders te reizen en te ontdekken dat je in 6 uur rechtstreeks van Brussel naar Marseille kan treinen bijvoorbeeld) zo zet mijn kinderschaamte me aan tot actievoeren zodat ik op zijn minst mijn kind in de ogen kan kijken en zeggen "Ja, ik wist het en ik heb mijn uiterste best gedaan er iets aan te doen."

De belangrijkste zin uit onze voorstelling 9.6, een verweer en de belangrijkste motivator om als klimaatactiviste te blijven strijden voor een radicale systeemverandering is een sms die ik van mijn dochter kreeg nadat ik opgepakt was bij een blokkade in Brussel: "Bedankt mama dat je dit wil doen voor mij".

Dus blijf ik doen wat er in mijn mogelijkheden ligt. Zoals alweer meedoen met Code Rood 4 en acties tegen de subsidies aan de fossiele industrie.

"Het is de schaamte die me de blik van de ander onthult en mijzelf aan het eindpunt van die blik." schreef Sartre in Het zijn en het niets.

Ik wil mezelf in de blik van mijn kind graag kunnen zien. En ook in die van mijn achterkleinkinderen.

MEER
NIEUWSTEDELIJK?
CHECK ONZE WEBSITE
WWW.NIEUWSTEDELIJK.BE

HET NIEUWSTEDELIJK